

Landgoed Coendersborch

Het Westerkwartier bij Nuis

Wandelroute 6 km circa 2 uur

De wandeling is gemarkeerd met gele routepaaltjes. De route is ongeveer 6 km lang, maar er is een mogelijkheid om halverwege af te snijden. (van **3** naar **8** : zie kaart) De beschrijving hieronder begint bij het toegangshek van de borg. U kunt echter ook helemaal aan de andere kant beginnen, bij de parkeerplaats aan de Jonkersvaart (**P**).

- 1** Bij het toegangshek van de borg slaat u linksaf, het pad langs de gracht.

De tuin bij de borg is in het voorjaar op z'n mooist als de vele stin-
splanten bloeien.

- 2** Na het informatiepaneel volgt u het pad verder langs de borg, na circa 150 meter neemt u de eerste afslag naar links. U volgt dit pad met de bocht mee naar rechts.

Hier ontvouwt zich het karakteristieke coulisselandschap van het Westerkwartier. Nuis ligt op de eeuwenoude zandrug van Marum naar Tolbert. De eerste kolonisten vestigden zich in dit gebied in de 10e eeuw. Ze bouwden met de weinige beschikbare middelen eenvoudige hutten en begonnen het land te bewerken. Eerst dichtbij de droge zandrug, maar dan steeds verder het moerassige veengebied in. Zo ontstonden de langgerekte smalle percelen met houtsingels. Dat zijn de smalle stroken bomen en struiken die de weilanden omzomen. Ze dienden als veekering. Het coulissenlandschap is van cultuur historische waarde en ook heel belangrijk voor de natuur. Talloze vogels en zoogdieren vinden er voedsel of een schuilplaats.

- 3** Aan het eind maakt het pad een bocht naar rechts. U kruist hier het fietspad (schelpenpad) en loopt rechtdoor langs een laan met oude beuken.

- 4** Na de watergang, linksaf het bospadje in. Na 150 m het brede zandpad oversteken.

Deze bossen zijn jonger dan die bij de borg. Ze zijn aangeplant als productiebos, met veel bomen van dezelfde soort en dezelfde leeftijd. Nu vormen we het langzaam om tot een natuurlijk bos met verschillende bomen van verschillende leeftijden. Dode bomen laten we staan; ze zijn ideale onderkomens voor spechten en vleermuizen. Dood hout laten we liggen voor de paddestoelen. In de herfst kunt u genieten van een ware paddenstoelenpracht.

- Van de acht Groningse vleermuissoorten leven er maar liefst zeven op Landgoed Coendersborch. De combinatie van oud bos en halfopen landschap is erg aantrekkelijk voor vleermuizen. Ze slapen en krijgen jongen in de gaten van oude of dode bomen en foerageren in het halfopen landschap.

- 5** Na enkele slingers door het bos komt u weer op het zandpad. U gaat hier rechtsaf. In het bos aan uw linkerhand ligt een heideterreintje.

Heide en een stukje levend hoogveen, vergeten bij de ontginning. Aanvankelijk zorgden Schonebeker schapen voor het onderhoud. Deze aten echter niet alleen het pijpestrootje maar ook de heide op. Daarom laten we de heideterreinen nu jaarlijks maaien. En het werkt: de heideplanten keren terug. Struikheide op de drogere plaatsen. Veenmos, veenpluis, eenjarig wollegras en dophei op de natte gedeelten. Het maaisel dat afkomstig is van het heideterrein ligt op bulten in de bosrand. Hiermee wordt de ringslang een plek geboden om te overwinteren en om eieren te leggen. De eerste waarneming is al gemeld. De ringslang is herkenbaar aan een witte of gele (bijna) ringvormige tekening achter de kop. Hij wordt langer dan een meter en is ongevaarlijk.

- 6** Vervolg de route. Sla het eerste pad linksaf en loop door tot aan het fietspad.

- 7** Bij het fietspad slaat u linksaf.

Het schelpenpad heeft aan weerskanten een bomenrij die op een soort wal ligt. In de ondergroei staan verschillende soorten varens, onder andere eikvaren. Deze soort is kenmerkend voor oudere houtwallen.

Opvallend aan het huis is het omlijste middengedeelte met daarboven een zogeheten fronton, een driehoekige gevelversiering. De Stichting Het Groninger Landschap is sinds 1956 eigenaar en heeft de borg in 1970/71 in oude glorie hersteld.

- 8** U volgt het fietspad en kruist de beukenlaan. Na circa 300 meter gaat u linksaf. U komt nu op een paadje dat tussen twee singels met een jongere begroeiing doorloopt. Aan het eind gaat u rechtsaf het brede zandpad op. Na 300 meter gaat u door het klaphekje aan uw rechterhand.

- 9** Aan het eind van het slingerbosje steekt u het zandpad over. Na het brugje gaat u rechtsaf. U loopt dan achter de borg langs naar het schelpenpad. Van daar linksaf richting parkeerplaats.

Het parkbos achter de tuin bestaat voornamelijk uit zomereiken. Deze zijn al ruim een eeuw oud. Ze vormen een paradijsje voor de bosuil, de boomklever en de kleine bonte specht. Als u een rustig plekje vindt met zicht op de gracht, dan maakt u kans om een ijsvogel te zien. Deze bijzondere gasten zijn het hele jaar te bewonderen. Let op de blauwe flits over het water, en op het hoge piepgeluidje dat ze maken. Vaak zitten ze op overhangende takken boven het water, waarvan ze bliksemsnel naar beneden duiken.

~ Wilt u een langere wandeling maken via het Iwema Steenhuis (circa 14 km)? ~

Ga bij **6** niet links naar punt **7**, maar loop rechtdoor naar de Jonkervaart. Bij het informatiebord linksaf, via het fietspad langs de Jonkervaart tot aan de Jonkersweg. Ga hier linksaf de Jonkersweg in. Bij de T-splitsing rechtdoor op de Grauwweg, die overloopt in de Carolieweg. U komt dan uit bij het informatiebord van het Iwema Steenhuis aan de achterkant.

Ludolph Coenders

De Coendersborch in zijn huidige vorm dateert van 1813. De naam verwijst echter naar ene Ludolph Coenders, die deze plek al in de 17e eeuw bezat. Coenders was raadsman in de stad Groningen en kocht omstreeks 1668 drie boerderijen en grote stukken land om er een buitenverblijf van te maken. De middelste van de boerderijen, de Fossemahoord, liet hij ingrijpend verbouwen. Sinds 1813 wordt gesproken van de Coendersborch. De borg is in gebruik als particuliere woning en dus helaas niet toegankelijk voor publiek.

Cultuurlandschap

Landgoed Coendersborch was zeker niet alleen bedoeld als buitenverblijf. Coenders begon met de turfwinning, indertijd een populaire en (vaak) lucratieve onderneming. Was het veen eenmaal afgegraven, dan werden bomen geplant voor de houtteelt en grasland voor vee. Zo kreeg het landgoed z'n huidige, gevarieerde karakter: bos, heide, lang gerekte weilanden en houtsingels.

Coendersborch

Aan het eind van een statige oprijlaan pronkt de klassieke voorgevel van de Coendersborch. De oude borg in Nuis vormt samen met de twee naastgelegen boerderijen en het uitgestrekte bos- en weidegebied erachter een bijzonder landgoed. Veel elementen zijn typisch voor het Zuidelijk Westerkwartier. Het geheel is aangemerkt als Historische Buitenplaats en is daarmee een van de 'kroonjuwelen van het Nederlandse landschap'.

Oude werktuigen, verse thee

Het museum 't Rieuw is ook gevestigd op Landgoed Coendersborch. Het geeft een beeld van hoe men vroeger leefde in het Westerkwartier.

Dit museum is geopend van 1 mei tot 1 november elke donderdag, zaterdag en zondag van 13.30 tot 17.00 uur.

In de tuin bij het museum wordt thee geschonken.

Start route Landgoed Coendersborch

Oudeweg 15
9364 PP Nuis
OV: www.9292.nl, 0900-9292
Gps: N 53 8.85, E 6 18.034

Beleef Het Groninger Landschap

Steun Het Groninger Landschap

Het Groninger Landschap zet zich met veel succes in voor behoud, beheer en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie in de provincie Groningen. Help ons daarbij! Voor maar € 18,- (of meer) per jaar bent u Beschermer van het landschap en ontvangt u ons mooie kwartaalblad Golden Raand. Kijk op onze website of neem contact op met het kantoor.

Ook verkrijgbaar

Wandelroutes:

- Bourtange
- De Dollard
- Iwema Steenhuis (Westerkwartier)
- Landgoed Coendersborch (Westerkwartier)
- Landgoed Ennemaborgh
- Leinwijk (Zuidlaardermeergebied)
- Lettelberterpetten (Leekstermeergebied)
- Oosterpolder (Zuidlaardermeergebied)

Fietsroutes:

- Klutenplas (Noordkust)
- Reitdiepgebied
- Rondje Zuidlaardermeer (Zuidlaardermeergebied)

Contact

Stichting Het Groninger Landschap
Rijksstraatweg 333
9752 CG Haren

Telefoon: (050) 313 5901
Email: info@groningerlandschap.nl
www.groningerlandschap.nl